

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

December 1978

Nr. 217 - 36. årgang

Kongernes tilbedelse

Kirsten Borger 78

Linoleumssnit af Kirsten Borger

Portræt af den unge kunstner side 12

**Medlemsblad for
Dansk Slægtsgaardsforening**
oprettet 5. juli 1941

Redaktion:

Hans Hviid, Fåredammen 11, 5300 Kerteminde,
tlf. (09) 32 14 61.

**Kasserer, sekretær og
annonceekspedition:**

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte,
tlf. (02) 80 25 37. Postgiro nr. 8 08 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4
(2. sal t. v.), 1553 København V, tlf. (01) 11 67 20.

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Frederiksgade 1,
1265 København K., tlf. (01) 11 77 88.

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Jens P. Petersen, (R), Farend-
løse, 4100 Ringsted, tlf. (03) 64 00 24.

Næstformand: Gårdejer Holger Buch Juul, Jægergaarden,
Høllund, 7100 Vejle, tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard, 6870 Ølgod,
tlf. (05) 24 30 87.

Ovennævnte tre udgør bestyrelsens forretningsudvalg.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6630 Rødding,
tlf. (04) 84 62 03.

Gårdejer Jørgen Skoven, »Skoven«, Asdal, 9950 Hirtshals,
tlf. (08) 97 11 66.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby,
tlf. (09) 39 13 17.

Formand for bladudvalget.

Gårdejer Børge K. Fjordside, Skjalstrup, 7570 Vemb,
tlf. (07) 88 40 94.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling,
tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Poul Ipsen, Paradisgaarden, 3740 Svaneke,
tlf. (03) 99 65 35.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8883 Gjern,
tlf. (06) 87 50 19.

Gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup,
tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Vagn Mathiasen, Munkhøjgaard, Borsholmvej 11,
3100 Hornbæk, tlf. (03) 24 00 05.

Formand for arkivudvalget.

Gårdejer Frede Falk Rasmussen, Vestervang - Marrebæk,
4873 Væggerløse, tlf. (03) 87 73 57.

Bladet er medlem af
DANSK Fagpresseforening.

Jul i Slægtshjemmet

I denne tid er der feststemning i de mange hjem. Gamle venner mødes fra nær og fjern, børnene er hjemme, familien ringer og hilsenerne strømmer til. Og erindringerne, der rækker bagud sætter de gode minder forrest, så livsperspektiverne bliver til opfordringer, der peger til en fremtid med et indhold, menneskeligt og materielt, som den enkelte bør kunne være bekendt. Julen giver grokraft og ny inspiration — og dens dage indeholder også tilbageblikket til slægten og den mødte menneskekreds. Og så passerer barndommens glade timer og ungdommens berusende øjeblikke revy, og arbejdets forpligtende stunder kommer nær. Og venneskaren og fagfællerne erkendes i livsværket. Og de tunge dage melder sig med talen om fædrenes værk og personlige liv.

Men den sunde festlige stemning bærer igennem, så optimismen bemægtiger sig sindet. Sådan er det, hvor det forløber til bedste for erindringens og oplevelsens værdi. Måtte mange kunne være med her - - til slægtens styrkelse.

Hjem, jord og slægt er noget virkelighedsnært og grundlæggende for mange, og det må håbes, at alt det, der rummes i disse ord, bliver til fine holdninger, der underbygger landboens gerning. Måtte også julen bringe stedse flere frem til en fastere forbindelse til mange generationers trofaste virke. Julens samtale og fest kan nytte her. Og det at give og modtage i slægtshjemmet i dobbelt forstand lune atmosfære er enhvers ansvar.

— I håbet om julefred og julehygge og om gode nytårsforsætter, der giver det næste år en god start og mange lykkelige dage sendes alle i danske slægtshjem, og alle der føler sig knyttet hertil en hjertelig hilsen.

Jens P. Petersen.

Mod Jul

Så kommer december med flygende sne
og solbud til vinterens hjerter:
påny skal det evige livs-under ske
i skæret af solhvervets kerter!
En dæmpet og dejlig forventning om jul
nu ånder så tyst gennem hjemmenes skjul.

Lad morgenen bide med rimslag og blæst!
Lad isblomster gro på hver rude!
Det er dog, som alting beredes til fest
i hjerternes gem og derude.
Der smiler et lys og et barn i hvert blik:
studenten vil hjem trods den svære trafik!

Hil barnets og solhvervets måned påny,
den bidende kolde december!
Åh sneen vil glitre et eventyr-gry.
Hvert trin og hver mislyd den dæmper.
Den svøber sig bare usigeligt hvid
og tysser på menneskers tvedragt og strid.

Mod jul vil vi tænde en solhvervets bavn
for tvivlende hjerter i vintren!
Nu vender vi atter vor rimhvide stav
mod vårsol og tobrudets tindren.
Hver hundredårs gård og hver rodtaget by
bereder sig atter til nytårets ny.

Olaf Gynt

*Liinggaard
55.*

Fordobling i antallet af familiehandeler i landbruget

Fra formandens beretning på Dansk Landbrugs Realkreditfonds repræsentantskabsmøde i København den 24. oktober 1978, har vi taget følgende:

På Dansk Landbrugs Realkreditfonds repræsentantskabsmøde tirsdag den 24. oktober 1978 oplyste formanden, sparekassedirektør Steen Madsen, at antallet af familiehandeler fordobledes i høståret 1977/78 sammenlignet med det umiddelbart foregående høstår. Langt den overvejende del af stigningen havde dog været koncentreret til perioden omkring årsskiftet 1977/78. Væksten i omsætningen af familiebrug havde kunnet henføres til de særlig gunstige regler, der havde været gældende ved opstilling af beregningsgrundlaget for den særlige indkomstskat (kapitalvindingsskatten), såfremt handelerne blev indgået inden udgangen af 1977.

Sparekassedirektør Steen Madsen meddelte, at der herudover havde været en mindre stigning i antallet af frie handeler i samme periode. Sammenlagt syntes den kraftige stigning i udbudet af landbrugsejendomme at have medført en vis afdæmpning i prisstigningstakten på landbrug fra andet halvår 1977 til første halvår 1978. Dette gjaldt navnlig, for så vidt angik familiehandlerne, hvor den årlige prisstigningstakt havde ligget i intervallet 10-15 pct. En bedømmelse af prisudviklingen for familiebrug i den betragtede periode var dog vanskeliggjort af den store ophobning af handeler omkring årsskiftet 1977/78.

Sparekassedirektør Steen Madsen påpegede, at usikkerheden omkring virkningerne af dels en kommende værdistigningsafgift på fast ejendom til afløsning af kapitalvindingsskatten, dels skærpede erhvervsregler for landbrugsejendomme gjorde det vanskeligt at fremsætte mere præcise vurderinger af den fremtidige prisudvikling. Det var dog hans opfattelse, at kombinationen af en lempeligere beskatning i tilknytning til omsætning af landbrugsejendomme og en begrænsning i antallet af købergrupper ville få en yderligere dæmpende indflydelse på ejendomsprisudviklingen.

»Slægtsgården« bringer næste spalte en kommentar af landsformanden, gdr. Jens P. Petersen til D.L.R.s ovenfor citerede omtale af familiehandlerne i landbruget:

Falder priserne?

Dette spørgsmål kunne naturligt blive stillet med henvisning til direktør Steen Madsens afsluttende bemærkning — om det alligevel stilles noget steds er yderst tvivlsomt, selv om udbudet bliver større og selv om køberkredsen indskrænkes. Der er nemlig ingen udsigt til at særordningen for 1977 kommer igen i 1979 ell. 1980, og den fortsatte inflatoriske udvikling, sammenholdt med en eventuel værdistigningsafgift, der for landbrugsejendomme på 20-30 ha. ved salg vil indebære et beløb til statskassen på fra 300-til 500.000 kr., vil være prishævende. Trods et bortfald af kapitalvindingsskatten som skulle virke heldigt for ejendomspriserne i nedadgående retning, vil det modsatte ske, fordi nye afgifter vil påvirke mindst tilsvarende i opadgående retning og fordi prisniveauet bl.a. for parcelhuse som mangen en sælger vil efterspørge, da er stigende, og dette nødvendiggør flere midler.

Det helt afgørende i forbindelse med omsætningen i landbrugserhvervet vil være, at nye ordninger muliggør — hvor der er tale om slægtshandler og når det drejer sig om førstegangsetableringer, hvor køberen opfylder uddannelseskravet — at der kan handles, uden at myndighederne får lov at bestemme en salgssum, ud fra hvilken, der kan beskattes. Med andre ord, det skal gøres muligt at handle ud fra vurderingssummen eller indenfor en 30 pct.s afvigelse herfra opefter — uden afgiftsbeløb.

Så vil den nye og den unge landmand kunne blive selvstændig i mange mange tilfælde uden en kæmpe stor handelssum, og derved blive bragt i en situation, hvor han både kan få skabt en tilstrækkelig rentabilitet til veje og om fornødent få råd til at virkeliggøre den investering, som måske er nødvendig for produktionens hele udvikling.

Tør vi tro på, at lovgiverne vil sætte dette hensyn i højsædet? Vi kan da håbe. Hvad de burde gøre, kan der ingen tvivl være om. Alle bestræbelser bør gå ud på at styre prisudviklingen, så den daglige fortjeneste giver den tilfredsstillelse, der hæver hele landbrugets standard, og som kan påvirke den nationale status bedst. Og det vil jo sige, at der må en bremse på, men på den måde, at prisudviklingen påvirkes ved færre lovgivningsrestriktioner og påbud der blot øger niveauet.

Der står meget på spil i de nærmeste måneder, hvis ikke sorteper skal gå videre. Vi må i slægtsgårdsforeningen appellere til at forme indgrebene således, at de der så gerne vil fortsætte i landbrugsvirket, og som kan, med god uddannelse og slægtsforståelsen som baggrund, bliver belønnet. Forstå dog — I kære i regering og folketing — hvad der er godt i den store sammenhæng.

J. P. P.

FRA ARBEJDSMARKEN

Dansk Slægtsgaardsforening Sydsjælland samt Møn

Endnu et kapitel i Slægtsgaardsforeningens bog. - Torsdag den 17. august drog 160 deltagere til Klintholm Gods på Møn, hvor selskabet blev budt velkommen af kammerherre, godsejer C. C. Scavenius, der med stor respekt for sine forfædre fortalte godssets historie, og der var adgang til saloner og spise-stue, smukke malerier og skønne møbler, en oplevelse, som det ikke er alle beskåret at få. Klintholm gods er oprettet 1779 og har været i slægten Scavenius eje siden 1798. Dets samlede tilliggende er 1800ha, heraf er halvdelen skov.

Ca. 700 ha. drives af ejeren medens resten er dels bortfor-pagtet, og dels uopdyrket (Møns Klint). Klintholm er endvidere berømt for sin besætning af Herefordkvæg, der er en nøjsom kvægrace, der kan finde føde på de bakkede are-aler. Fmd. Knud Rasmussen takkede på Slægtsgaardsfor-eningens vegne, og selskabet fortsatte, dels i bus og dels i pri-vaubiler til Hotel Præstekilde, hvor kaffen blev serveret, så gik man til Keldby Kirke, hvor graver Harry Petersen på sin ægte mønske dialekt fortalte om kirken, som han i 49 år havde haft opsyn med. Den er en perle af danske landsbykirker, senrom-ansk teglstenskirke øst for Stege med gotiske hvælvinger og er en af Danmarks rigest udsmykkede kirker fra ca. 1275. I skibet billeder af »Elmelundemesteren« (Elmelunde nabo- kirke til Keldby) ca. 1485, man ser mod korvæggen domme- dagsfremstillingen fra 1325. Elmelundemesteren, hvis navn ikke kendes; han har dog forsynet sine værker med et slags bomærke, nogle streger på en bestemt måde. Sidste punkt på programmet var et besøg hos gdr. Peter Larsen, Keldby. Alle- rede på kirkegården startede man ved, at Peter Larsen fortalte om familiegravene, hvor man så oldefaderens (sognefoged, Dannebrogsmænd) gravsted, dernæst til bedsteforældrenes, hvis mindsten var mindre, for så at slutte med stenen over Peter Larsens forældre. Allerede på kirkegården begyndte Peter Larsen at fortælle sin slægtshistorie, som vi oplevede den på hans fødegård, hvor han nu er ejer.

Med megen pietet er alt bevaret fra 3 - 4 generationer til- bage, på spisebordet stod det gamle håndmalede porcelæn, på væggen hang portrættene, der begyndte med malede billeder og endte med fotografier. Mange gamle ting sås i stuerne, og det var gang på gang man hørte udbrud som: »Sådan et bil- lede var der også hos mine bedsteforældre; men hvor er det mon blevet af?« Derfor var gæsterne også kasserer Peter Larsen megen tak skyldig, fordi han så gæstfrit åbnede sit smukke, særprægede hjem for medlemmerne, gav endog 1 øl til de tørstige, og så entrede de modige udhusloftet, hvor der var samlet et helt landbrugsmuseum, lige fra de første maski- ner kom hjem, bl. a. for at afløse det gamle mejeredskab, der sammen med loriven vakte minder om høstens slid, især hos den ældre generation. Der sluttedes med spisning på Præste- kilde, hvor der blev sunget.

Landsformand Jens P. Petersen, Farendløse deltog også i turen, og ved spisningen på Præstekilde tog han ordet og sagde bl. a.:

»Det er en fint arbejdende lokalforening, en meget interes- sant tur med det festlige samvær nu. Vi landmænd fryder os over vårens og sommerens resultater. At være med til høsten giver en sindstilstand, der ikke findes ret mange steder. Det er arbejdsdage fra morgen til sen aften, det længe ventede giver- rige dage. Den danske landmand er sit arbejde voksen, har gre- bet om høstens virke hjemme i husene som på agrene. Vi har oplevet en høstdags mange indtryk fra glæden over de små spirer kommer frem, veksler med lys og styrke og gemme tak- nemmeligheden i sommerens gang.

Vi har i dag på turen set pyntelige haver, smukke bygninger og med ønsket om en stor høst er guld værd. Held og lykke følge den danske landmand!«.

Fmd. Knud Rasmussen takkede landsformanden og rettede derefter en særlig tak til Peter Larsen, der med klædelig be- skedenhed modtog stor hyldest for tilrettelæggelsen af det meget fint arrangerede besøg på Møn, og alle deltagerne var enige om, at det bliver svært at få en tur, der kan stå mål til denne tur, der holdtes i stedet for den årlige høstfest.

Knud Rasmussen oplyste, at det næste, der er på program- met bliver i efteråret en teatertur til Det Kongelige Teater for at se »Elverhøj«, der i anledning af 100 året, atter bliver taget på programmet.

Landsbyskrivere - E

Vellykket teatertur

Slægtsgårdsforeningen for Syd-, Midtsjælland samt Møn havde lørdag den 18. november en meget vellykket teatertur til Det kongelige Teater for at se det danske nationalstk. »Elverhøj«. De 100 billetter blev nærmest revet væk, og i 2 busser kørtes til København. Man havde den glæde, at flere unge deltog, og for nogens vedkommende var det første gang på nationalscenen, og de kom hjem med »lys i øjnene« og en stor oplevelse rige- re. Ved afslutningen, hvor man i Glostrup fik snitter og kaffe takkede fmd. gdr. Knud Ras- mussen, Vestergaard, Holme-Olstrup, medlem- merne for en god opbakning, som så ofte før, netop i denne forening. e.

Lokale møder

Slægtsgårdsforeningen for Syd- og Midt- sjælland og Møn afholder ordinær generalforsamling på Hotel Mogenstrup Kro den 22/1 1979 kl. 19

Derefter taler formanden for Lolland og Falsters Husmandsforeninger over emnet: »Er selveje en saga for bondebruget i Dan- mark«.

Bestyrelsen.

Slægtsgårdsforeningen for Nordsjælland har haft adventsmøde i Girtløse 8. december. Pro- grammet lød på tale af landsformanden Jens P. Petersen, filmen »Monarki og demokrati« samt fælles kaffebord. Vi bringer en omtale af aftenen i febr. nr.

Meddelelse fra arkivudvalget

Man har endnu ikke ansat nogen ny arkivar. Arkivudvalget har fået tre henven- delser, som alle er kvalificerede, men da man er indstillet på at få sikret arkivets fremtid bedst muligt, vil der ikke blive taget nogen beslutning før på hovedbestyrelses- mødet 24. januar.

p.a.ve.
Vagn Mathiasen.

»Efter alle julemærker at dømme«

eller lidt om vejr og vind

Af Svend Frederiksen.

For mange år siden var man lige så sikker på at finde vejrprofetier i almanakken som på Amen i kirken. De er dog forlængst afskaffet som gammel overtro, der kun har kuriositetens interesse. Den moderne meteorologi har afløst dem; thi vide hvordan vejret bliver, vil folk stadig. Helt enerådende er den dog ikke. Mand og mand imellem er der end dem, der tror på »de gamle mærker« og tager varsel for vejret af sol og måne og stork og svale, af naturen i det hele taget. Fynboerne har især fået ry for at være vejrkluge, og det er et udtog af fynske vejregler, der her skal gives.

Overtro og dum snak er der imellem; men også udmærkede naturiagttagelser; thi ingen lever som bonden sammen med vejret. Fra han som barn løber med »Vorherres høne« (mariehønen) på hånden og beder: »Flyv! Flyv! Op til Vorherre og bed om godt vejr. I dag er det godt, i morgen bliver det bedre«, til han som aldrende mand giver erfarne råd om vejret i slæt og høst, er det over ham som den stærke magt, hvorunder alt hans arbejde skal indordnes. Og så begynder vi da at studere bondens meteorologi.

Først følger vi årets gang:

Ved juletid tages julemærkerne. Hver af årets tolv måneder har vejr sammen med en af julens tolv dage. Januar svarer til første dag i julen, februar til anden o.s.v. For nu at holde rede på, hvilket vejr det har været julen igennem, skal det skrives op på bjælken i øverstestuen med kridt. Tolv rundkredse betegner de tolv dage. Er en kreds fyldt med streger, betyder det, at det har regnet den dag. Sne angives med prikker, og for fint vejr laves der ingen ting. Så står nu der program for hele årets vejrlig; men man må jo rigtignok undertiden forbeholde sig ret til ændring i programmet; thi det går ikke altid, som præsten prædiker, det går også noget efter degnens sang.

Brystbenet på julegåsen bør man studere grundigt. Er det fuldt af mørke pletter, kan man vente slud og sjask. Er det derimod skinnende hvidt, må man belave sig på fint vejr og frost.

Iøvrigt hedder det, at »en hvid jul giver en grøn påske«, og omvendt: »en grøn jul, en hvid påske«.

Efter Helligtrekonger længes dagene hver dag et hanefjed; men »som dagene længes, vil vinteren strenges«.

Til Kyndelmisse vil »Kørmes knude holde derude med sine hvide stude«, d. v. s. man kan vente at få sne.

Så mange dage lærken synger før Kørmes (2. febr.), så mange uger skal den tie efter.

Fastesommer giver påskevinter.

Som vejret er 40 riddere (9. marts), skal det blive 40 dage derefter.

Omkring ved Gertruds Dag (17. marts) får vi russevejr; thi da blander Gertrud en kjole til Benediktus (21. marts), og den skal have skyernes mange farvespil; - derfor væltes de hen over himlen i broget forvirring, og så kan det nok træffe, at man får en byge i den samme hast; men det er heller ikke af vejen; thi regner det Gertruds dag, da bliver det en våd sommer.

Marts kan undertiden være venlig og mild og så kommer der bagefter en bøs april. »Marts med sit skæg lokker børn ud til væg. April med sin pind driver dem atter ind«.

Hvor vinden er Påskemorgen, kan man finde den den følgende sommer.

Første gang man ser storken, skal man lægge mærke til fjere. Er de pjudskede og snavsede, får man skident vejr; er de rene og smukke, fint vejr.

Når poplerne står med dræ, får vi regn, omend aldrig det er så lidt.

Mens kirsebærtræerne blomstrer, vil der komme byger.

Springer ask før eg,
giver sommeren bleg.
Springer eg før ask,
giver sommeren vask.

Giver sommeren ikke regn før, så kan man vente, at den kommer til St. Hans (24. juni). Som vejret er Syvsoverdag, bliver det syv uger derefter.

Knuds dag (10. juli) er bygevejr dag.

Som hundredagene går ind (23. juli), skal de gå ud (23. august).

De ni kattedage, som følger straks efter, skal nok bringe uroligt vejr.

Mange røde bær betyder tidlig og streng vinter.

Vil træet ikke lade bladene fare,
for snarlig vinter dig tag i vare.

Mange højnordiske fugle tyder streng vinter.

Trækker gæssene mod syd, er vinteren nær.

Og:

Når ræv går i hule og grævling i grav,
kommer vinteren ikke i skridt, men i trav.

Som man vil se, er årets vejrlære bygget på den rigtige iagttagelse, at det går i perioder med vejret, snart en tid med fint vejr, snart en med slud og sjask. Men at netop de dage, som folketroen har udpeget, skulle indlede og kendetegne sådanne perioder, har man ingen grund til at tro. Der er nok en by, der hedder snerpe; men man ved ikke, hvor det snerper hen.

Nu vil vi se, hvad måned og uge har at betyde:

Kalendermåneden lader vi her ude af betragtning. Det er månens forskellige faser, der tilsiger os, hvordan vejret skal blive.

Ny- og fuldmåne lover fint vejr, aftagende måne og næ skident vejr.

Ugens vejr er formuleret i følgende remse:

Mandags vejr til middag
er ugevejr til fredag.
Fredags vejr er søndags vejr.
Lørdag har sit eget vejr,
men lørdag er dog aldrig så vred,
uden at den lader sin sol se.
Dog tre gange hvert år skal det ske;
men når, er der ingen, der ved.

Begynder det at regne på en torsdag middag, bliver det regn resten af dagen. Muligen står dette i forbindelse med den særegne kraft, folketroen tillægger torsdagen. Mange troldkunster får deres rette kraft ved at anvendes tre torsdage i træk.

Følgende varsler regn:

Står solen op i en glød, går den ned i en sø.
Går solen ned i en sæk, står den op i en bæk.
Trækker solen vand (d. e. strålestøtter på den skyede vest
himmel) er der regn i vente.

Det samme er tilfældet:

Når solen »stikker«. Hvordan det ytrer sig, kan ikke så lige
forklares; men må erfares,
når hammerslag på himlen står, den tredje dag da regn
vi får,

når himlen ligner en fåremave, da får vi regn inden fire dage,
når det strimer fra sønder til nør, tag byggen, ifald den er tør,
når vinden er sydøst, thi »sydostblammer, kvindeklammer og
fåreskræk ender altid med vand«,

når vinden er øst; thi »østenvind og kvindetræde ender altid
med væde«,

når det blæser ind for enden af arken, d. e. langagtig skyfor-
mation, der spænder himlen,

når kukkeren griner, d. e. i stedet for det takfaste ku-ku,
siger ku, ku, ku-ku,

når det tuder i skorstenen,

når støvet hvirvler på vejen,

når puggerne (tudserne) kravler om på havegangene om
aftenen,

hår det ikke har dugget om natten,

når det røgede flæsk drypper,

når bryggersgulvet »slår« sig, d. e. bliver fugtigt,

når der er vand i kålens spids,

når svalerne flyver lavt,

når røgen slår ned i gården,

når skovmærkekransen dufter,

når fluerne »stikker«,

når hestene er fluegale,

når spurvene basker i vejstøvet,

når dørene springer op af sig selv,

når tågen driver hen langs jorden.

Foruden disse regnvarsler, er der nogle, som ikke så let la-
der sig beskrive:

Hvordan regnskyer ser ud til forskel fra kuldeskyer, og
hvordan gigten tager i arme og ben forud for regn osv.

Men der kan jo også være nok i dem, der er opregnet.

Hvis det både regner og skinner sol, da bliver der ikke mere
af regnen den dag; men så tager det bedre fat dagen efter.

Spænder regnbuen, er det forbi med regnen for den dag.

Bliver hønsene gående ude i regnvejret, da bliver det ikke
tørvejr den dag; men løber de derimod i skjul, er det kun
en byge.

Regner det med nordenvind, da bliver det landeregn og vil
vare i tre dage.

Bobler det i pølen, får vi regn dagen efter igen.

Fint vejr kan man vente:

når solen går smuk ned; thi: Aftenglød giver morgen rød,
når skyerne strimer fra vest mod øst,
thi: Spænder arken fra vester til øster, lad byggen stå, så
længe du lyster,
når tågen letter og går til vejrs,
når mosekonen brygger stærkt,
når man spiser rent op af fadet,
når katten vasker sig,
når skyerne skiller og driver rask af sted.

Skident vejr, d. v. s. regn, tø, tåge, får man:

når grisene går med pinde i munden,
når katten slikker sin bag,
når vinden drejer avet om, d. e. mod solen,
når mellemmaden falder på gulvet med smørsiden ned,
når »Hujuglen« (Minervauglen) høres særlig tydeligt,
når »Skidfovli« (Musvitten) bliver meget højroset med sit
»skidt, skidt«,
når bogfinken sidder nok så sørgmodig og siger: »Niels dør
på fre-dag«, da kan man vente rigtig begravelsesvejr.

Blæst kan man vente:

når mågerne trækker ind over land,
når man ser »vejrstubber« (stumper af en regnbue),
når katten river i træernes bark.

Sydosten giver renden fuld, d. v. s. regnvind.

Nordosten sætter gyden til, d. v. s. snevind.

Frost fra sønden fryser tappen til tøndens.

Tøvejr varsles:

når der er »gård« om månen,
når det rimer tre nætter i træk,
når skoven i synsranden bliver mørk og sløret,
når kokken giver sig til at råbe,
når ilden ligesom ses at flamme ude i gården.
Regnende tø og skinnende mø får snart ende.

Tordenevr kommer pludseligt og uanmeldt, det har kun
det til forvarsel, at det bliver trykkende lummert, lidt før det
bryder løs.

Tordensbygens vane er at gå mod vinden samt at trække
efter vandet.

Tordner det før påske, da får troldeheksene ingen magt
det år.

Ja sådan lyder »de gamle mærker«. Somme vil rigtignok
mene, at det gælder ikke mere; men det er vel kun snak hen i
vejr og vind.

Ploven

Den danske bonde tilegnet.

Niels Anesen.

Jeg er Ploven. jeg har langsomt
furet op den øde Jord.

Jeg er stærkere end Vaaben

til at værne Liv, der gror.

Jeg har pløjet flere Lande,

end den Hersker har erobret,

er trængt over alle Grænses,

uden Vold og Blod og Død.

I min Fure fulgte Manden

med sin Haand på mine Horn,

sammen brød vi Sump og Hede

til en Mark med gyldent Korn.

Bag mig, over mine Furer,

rejstes By og Hus og Gaard.

Mennesker og Dyr og Fugle

følger mig, saa langt jeg naar.

Jeg gaar frem i Regn og Taage

og i Sol og stærke Vinde,

lægger Agrene til Hvile,

hvergang de har født en Høst.

Jeg vil evigt fure Jorden,

mig kan intet Vaaben standse.

Jeg kan aldrig, aldrig dræbes,

men gaar sindigt og frimodigt,

jeg er Ploven, Livets Tjener.

Vil I være med?

Et kulturhistorisk fremstød

Danmarks første traktor

»Slægtsgaarden« begynder et nyt initiativ.

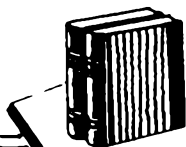
Efter en ide fra Norge har »Slægtsgaarden«s redaktion besluttet at begynde en indsamling af gamle billeder, der fortæller historie. Fortæller om arbejdet i marken og på gården ude og inde. Prøv at finde de gamle billeder fra forfædredes tid frem, fortæl om driftsformer og samvær på gården, om hvilke traditioner — forskellige fra egn til egn, fra landsdel til landsdel — der knytter sig til billederne, det være sig i hellig som i søgn, i arbejde som i fest. Hvis vi må beholde billederne vil de blive gengivet i bladet og siden arkiveret i et samarbejde med Dansk Folkemindesamling. Er de til låns, vil de blive affotograferet og bagefter

returneret. Skulle dette initiativ blive en succes — og det bestemmer vore læsere — udelukker vi ikke muligheden for en senere gengivelse i bogform, af de gamle historiske billeder. Som en »smagsprøve« gengives to billeder, vi har modtaget. Det øverste billede viser den første traktor i Danmark, der i 1918 trak en selvbinder under høsten på Rosenlund ved Kølstrup på Fyn. Det andet billede er fra Jægergaarden ved Høllund, Vejle — det er taget 1921 og er tidstypisk med hestene for såmaskinen i den tidlige vår.

Gå i skuffer og andre gemmer og find de gamle billeder frem, send os dem og vær dermed med til at løse en værdifuld kulturhistorisk opgave.

Forårsplojning
på Høllund
- 1921

BOGANMELDELSER

Læsning og oplysning af enhver smag

Med mellemrum bringer »Slægtsgaarden« en orientering om, hvad der er udkommet af kulturhistoriske publikationer og bøger, som må formodes at have interesse for bladets læsere. Gennemgangen må af pladmæssige grunde blive af oversigtsmæssig og summarisk karakter, således at den, der vil vide mere om de enkelte bøger, må kigge nærmere på dem hos boghandleren eller bestille dem hjem fra biblioteket.

Lad os begynde med Nationalmuseet, der har udviklet en virkelig alsidig forlagsvirksomhed.

Årligt tilbagevendende ude derfra er »**Arbejdsmarken**«, en både fornem, alsidig og billig bog. Fra samme kilde er derudover strømmet bl.a. bøger som: »**Det farlige liv**«, der handler om sundhed og sygdom gennem tiderne, herunder også om kloge mænd og koner. »**De nye tider**« er en studiebog om, hvordan industrialiseringen i de sidste 100 år forvandlede den danske hverdag. »**På fattighuset**« handler om fattighuse på landet i 1700- og 1800-tallet.

»Dansk Kulturhistorisk Museumsforening«s årbog hedder i år »**Leg og Legetøj**« og fortæller mangt og meget om skikke og lege og hjemmelavet legetøj på landet i ældre tid.

Foreningen Danmarks Folkeminder har i 1978 haft fart på med fire spændende ting. Først to folkelige spillemandsbøger. Til den ene: »**Glimt af dansk Folkemusik**« hører kassettebånd og grammofonplade. Den anden »**Hej, spil op!**« handler om jyske spillemænd og er forsynet med noter. Videre har foreningen genudgivet Karoline Graves: »**Ved Halleby Aa**«, en klassisk og betydelig bog om dansk almueliv. Den anvendes i dag i universitetsundervisning og bragte i sin tid den flittige husmandskone på finansloven. Sidst men ikke mindst er der tyven og morderen Ole Pedersen Kollerøds »**Min Historie 1840**«, en spændende dagbog og samtidig et enestående middel til forståelse af den fattige underklasses vilkår i begyndelsen af 1800-tallet, usædvanlig fordi den er skrevet af en af almuens egne. Fra forlaget »Pennalhuset« i Præstø foreligger »**Svinet i dansk kulturtradition**«, dels på dansk, dels på engelsk. Desuden derfra en lille nem bog, genoptrykt fra 1845: »**Den danske Stat**«, geografi for hvermand med korte oplysninger om Danmark, Slesvig, Holsten, Island, Grønland og andre bilande, ledsaget af en mængde små landkort.

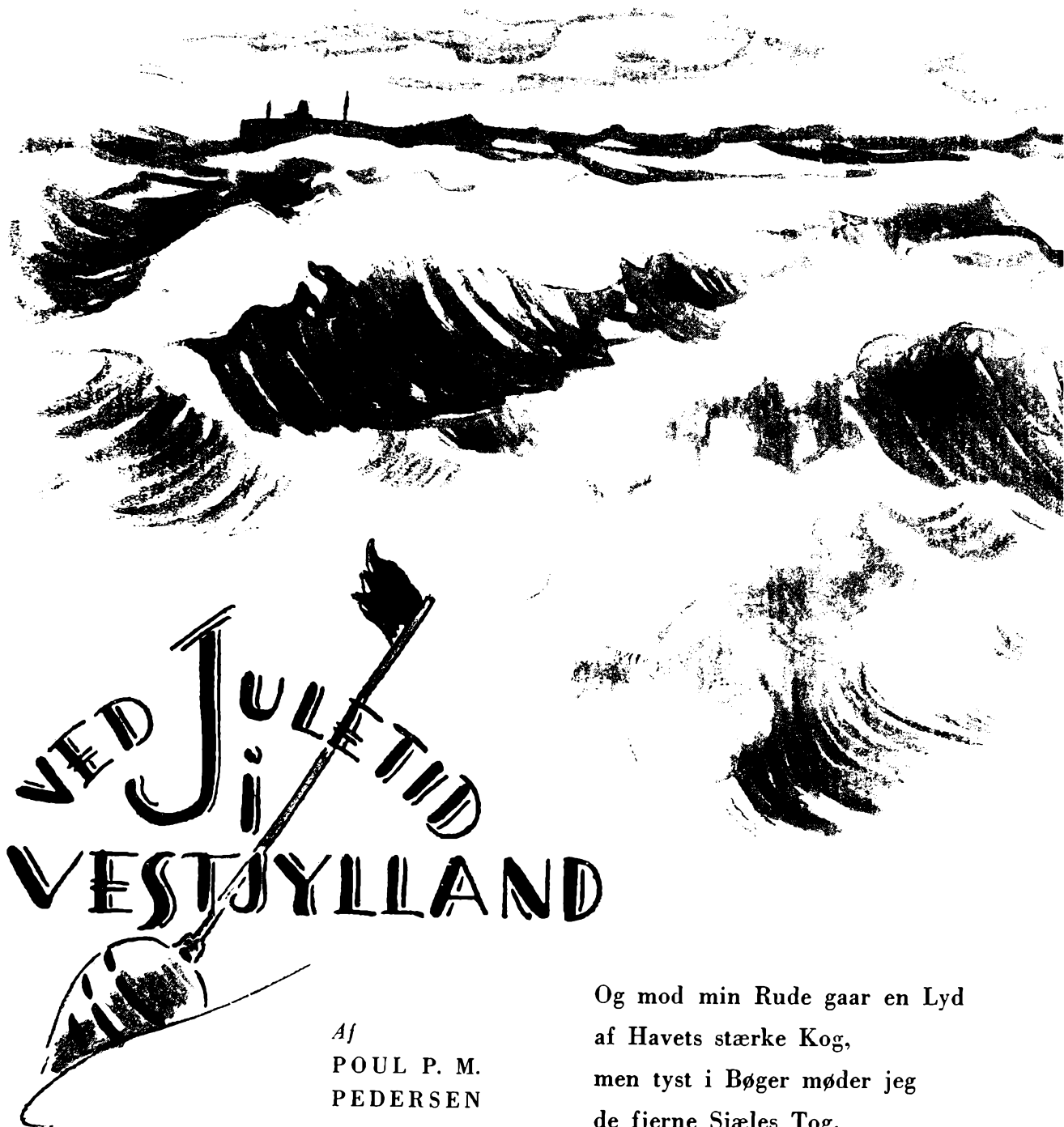
Rosenkilde og Bagger udgiver fortsat en række kulturhistoriske ting, som vi tidligere har omtalt. Her skal fremhæves, at et kæmpeværk i fire bind »**Folk og Flora**« er begyndt at udkomme. Heri skildres forholdet mellem vegetationen i Danmark og befolkningen, planternes anvendelse i hverdag og fest, som lægemidler, i hjemmeindustri, håndværk, børnelege, skikke, prosa og poesi.

Forlaget Forum møder med to fine bøger: »**Gamle danske Præstegårde**«, en almen beskrivelse af disse sognenes centrale hjem, deres arkitektur og det kulturliv, de rummede. Man tilgiver gerne, at forfatterens sprog undertiden er lidt tungt og knudret, fordi her har man for første gang et samlet materiale af værdifuld viden om det store emne, ledsaget af fremragende fotografier. Den anden bog er en ny og helt revideret udgave af Axel Steensbergs »**Gamle danske Bøndergaarde**« fyldt med sikre oplysninger og massevis af ny og ældre billeder fra alle egne af landet. Iøvrigt suppleret med et afsnit om vedligeholdelse og isolering af gamle bygninger på landet. Egentlig burde Steensbergs bøger høre hjemme på bogreolen i ethvert hjem på landet.

Derfor kan man også glæde sig over, at hans store smukke værk »**Danske Bondemøbler**« af Nyt Nordisk Forlag er udsendt i en ny og endnu større og smukkere udgave. Samme forlag har udgivet en både læseværdig og nyttig bog af Erna Lorenzen og Ulla Thyrring om »**Folketøj på Landet 1830—1880**«. Den handler ikke, som man skulle tro efter den lidt misvisende titel, om tjenestefolks (tyendets) tøj, men om bønderfolks påklædning til hverdag og fest i forskellige landsdele. Der er mange billeder og snitmønstre, så man kan selv prøve at gøre oldemor kunsten efter.

Dette er et skønsomt udvalg af de senere udgivelser. Man spørger sig selv, om det dog stadig kan fortsætte med en sådan strøm af kulturhistoriske ting, men foreløbig synes læse- og købelysten at være usvækket, og det har helt tydeligt sat sig spor i form af en — gennemgående — bedring i kvaliteten af såvel bøgernes indhold som udstyr. Samtidig er priserne — ligeledes gennemgående — stadig alt taget i betragtning rimelige.

Richard G. Nielsen.

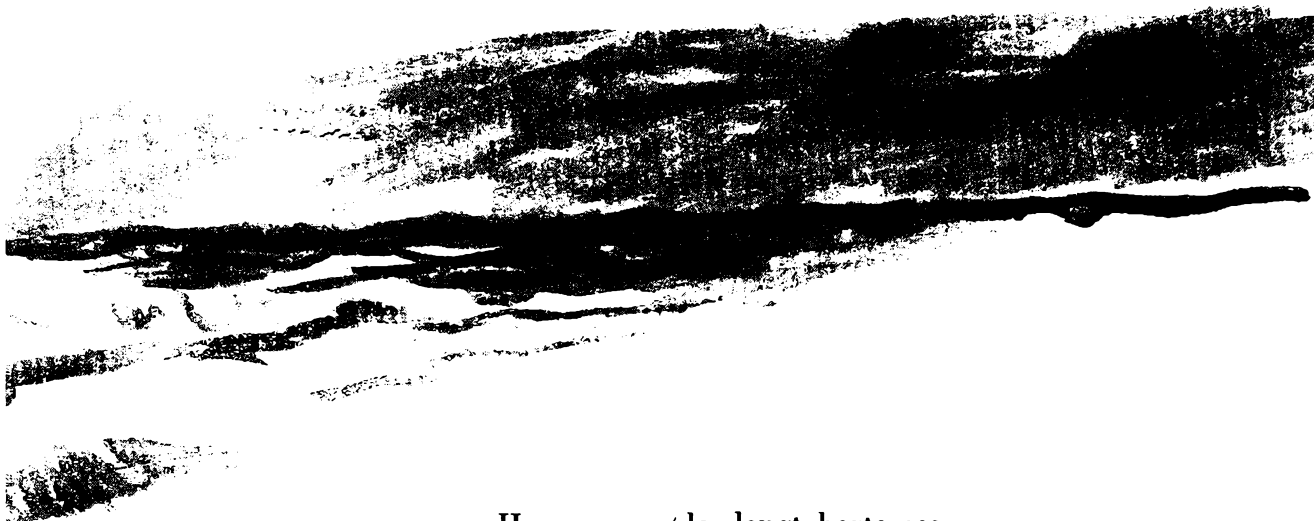
VED JULETID VESTJYLLAND

Af
POUL P. M.
PEDERSEN

Og mod min Rude gaar en Lyd
af Havets stærke Kog,
men tyst i Bøger møder jeg
de fjerne Sjæles Tog.

Der klinger ingen Fuglesang,
der suser ingen Træer,
kun Blæsten haster hjemløs hen
i Vinterdagens Vejr.

I Aftnens mørke Kimingsrand
ses Glimt af fjerne Fyr,
og Vintermaanen sejler frem
bag vildt forrevne Skyer.

Her er saa øde, langt borte ses
en ensom Rudes Lys.
Og stundom sløres alting til
af Havets Gus og Gys.

I Dagevis gaar Taagen graa
henover denne Egn,
og stundom hylles Landet ind
af mange Dages Regn.

Der klinger ingen Fuglesang,
der suser ingen Trær,
kun Stormen hyler om vort Hus
i Nattens vilde Vejr.

I Efteraaret Luften sang
af Træk af vilde Gæs —
giv Tid: da hvisker Vaarens Vind
i glemte Graves Græs.

Den øde Mark bli'r atter grøn.
og Himlen hvæves blaa
langt, langt ud over Hav og Land,
der nu er sort og graa.

Dog endnu ruger Vintren her
med Taage, Sne og Regn.
med Havets graa og hæse Sang
for graa og øde Egn.

Men er det end den mørke Tid,
hvor Dyr ej ved et Skjul,
og blæser Vinden vild og strid:
det bærer dog mod Jul.

Pengenes værd

Vi slår om os med daler og skilling, når vi taler om møntenhederne i tidligere tider. Men hvad svarer de egentlig til i vore dages kr. og øre?

Lokalhistorikeren Jan Møller fortæller i en netop udkommet bog »Borger i Voldenes København« - Berlingske Tidendes Hans Holmberg har kigget i bogen, og ud af dette er kommet en glimrende artikel i Berlingske Tidende, hvorfra vi citerer:

»Størstedelen af århundredet var en sparetid — som alle århundreder principielt — men dengang var man forarmet efter at England bombarderede København 1807, efter statsbankerotten 1813 og tabet af Norge 1814.

En rigsdaler var 96 skilling

Jan Møller fortæller lige så let, som han har haft ved at finde gode illustrationer. Han er god og interessant til ord, for vidste De f.eks. at udtrykket *diskenspringer* stammer fra, at ekspedienter forventedes at springe over diskene for at komme hen og lukke dørene op for de betjente kunder?

Eller at baggrunden for, at vi også i 1978 kalder de to kroner for en daler, er, at omvekslingen fra det gamle til det nuværende møntsystem foregik ved bl.a. at udbetale to kroner for hver rigsdaler.

Og priserne — priserne dengang og nu?

Alting var ikke meget billigere:

Største mønt var rigsdaleren. Derefter kom marken, og der gik seks mark på en rigsdaler. En mark bestod af 16 skilling. En rigsdaler var altså 96 skilling. Man var tæt på vores decimalsystem, der har meget med 100 at gøre.

Jan Møller har ved en række prøver fundet ud af, at en rigsdalers købekraft svarer til 100 kroner i 1978 (i 1966 svarede den til 50 kroner. Det er også en oplysning).

Alt var dyrt: Løn, bolig, mad.

Med de kedelige forbehold, at der selvfølgelig også fandt prisstigninger sted dengang, og at skatte- og afgiftsforhold i dag påvirker vores samlede situation i voldsom grad, så havde en håndværkssvend i attenhundredtallets første årtier en årsindtægt på 20.000 kroner (200 rigsdalere).

En lille indtægt, også uden kildeskat.

Embedsmænd i højeste lønklasse fik 1200 rigsdaler, altså ca. 120.000 kroner. En mand kunne på Frederik VI's tid stifte familie, hvis han havde en indtægt på 400 rigsdaler (40.000 kroner). Der skulle passes på — ikke mindst i betragtning af, at man dengang havde besvær med at passe på ikke så få børn.

Og hvad kostede boligen så? En fireværelse i et ordentligt kvarter 170 rigsdaler om året, hvilket skulle svare til 17.000 kroner eller 1400 om måneden.

Maden: Smør 50 kroner kiloet, men det var også en luksusvare. Flæsk var billigste kød: Tre kroner pr. kilo. Oksekød: ca. 20 kroner kiloet. Æg: 60 øre pr. stk. Og hvis man skulle have en husassistent til at lave maden og se efter børnene og manden, så skulle hun have ca. 250 kroner om måneden.

Sådan skal priserne altså have været dengang. Det viser sig som regelen ved forsøg på sammenlignende prisundersøgelser, at det ikke var billigere dengang end nu.

Tværtimod. Man havde det hårdt nok, hvis De skulle være i tvivl.

Det var det, »Borger i voldenes København« blandt andet beretter om. Citat slut.

Vi håber Hans Holmberg tilgiver vort tyveri og er parat til at betale en bøde på »en daler eller to« over en kop øl.

Red.

Forsidebilledet —

- - er tegnet og trykt af kunstneren **Kirsten Borger** fra Svendborg. Kirsten Borger, der er 23 år, er født i Nyborg og har siden taget studentereksamen i Odense (som hun bl.a. har brugt til lidt vikararbejde indenfor folkeskolen).

Som kunstner er hun autodidakt (selvlært), omend hun har snuset lidt — meget lidt — på Odense Kunstakademi. Hun har en naturlig frigørelsestrang arvet fra barnetidens »ka' sæl!« og hun viser i sine arbejder, at hun kan selv. Teknisk håndlag parret med frodig fantasi har til nu ført hende frem.

Den frodige fantasi har fået næring under en periodisk opvækst hos et par dejlige bedsteforældre. Deres beretninger om det tunge liv blandt almen i det forrige århundrede inspirerede hende til nogle fine personlighedsprægede tryk. Som lærervikar underholdt hun børnene med historier inspireret af de gamle folkeeventyr og ledsaget af egne tegninger, så de blev levendegjort for en flok urolige hoveder, der så og lyttede med åbne munde.

Der er stof i Kirsten Borger — fortsætter hun sit spor og med stadig udvidelse af teknisk kunnen, vil hun blive blandt de kunstnere, man med glæde vil tage til sig. Hold øje med hende — hun er et bekendtskab værd.

Hans Hviid.

Bøn til de hellige tre Konger:

Jeg beder Jer, I hellige Konger tre,
I mig i nat vil lade se,
hvis dug jeg skal brede
hvis seng jeg skal rede,
hvis navn jeg skal bære,
hvis brud jeg skal være.

Fremsagt af de nordsjællandske
piger 1798, når de gik til sengs
Hellig tre Kongers aften.

Dementi:

Landsformanden og formanden for Arkivudvalget beder om at følgende meddelelse bliver bragt til medlemmernes kundskab: Rygter som i øjeblikket verserer om nedlæggelse af Slægtsgaardsarkivet og eventuel overførsel til en anden historisk interessekreds er uden forbindelse med virkeligheden. Slægtsgaardsforeningen er forpligtet til arkivets videre drift og vil lægge stor vægt på en fortsættelse under kyndig ledelse. Vi anser rygten for at være et bevidst forsøg på at skabe mishag mod Slægtsgaardsforeningen og dens ledelse — og ingen bør overhovedet fæste lid til det.

Jens Peter Petersen. Vagn Mathiasen.

Velkommen til nye medlemmer

Hr. gårdejer
Gunnar Nielsen,
Toustrup,
7870 Roslev.

Fr.
Birgit Knudsen,
»Agernæsminde«,
5450 Otterup.

Hr. gårdejer
Frands Pedersen,
»Sønderrisgaard«,
Plejelt,
3230 Græsted.

Hr. gårdejer
Erling Bruun Laursen,
Enslev Vestergård,
Kanalvej 36,
Enslev,
8500 Grenå.

Hr. gårdejer
Hans Otto Junker,
»Bysgård«,
Olufskærvej 29,
Lunding,
6100 Haderslev.

Hr. gårdejer
Nis Th. Jensen,
Lebeck,
6520 Toftlund.

Hr. gårdejer
Bent Ravnsted.
Kullegårdsvej 2,
4780 Stege.

Hr. gårdejer, revisor
Gunnar Salling,
»Fredenshøj«,
Hølkenevej 60,
Boulstrup,
8300 Odder.

Hr. gårdejer
K. E. Handberg,
Kraghøjvej 18,
Ebdrup,
8460 Kolind.

Hr. gårdejer
Erling Simonsen,
»Ny Kjærgaard«,
Rimmeren 10,
V. Hassing,
9310 Vodskov.

Fr.
Mette Green Pedersen,
»Heden«,
Præstbro,
9330 Dronninglund.

Hr. gårdejer
Alfred Christensen,
»Eskemosegaard«,
Eskemosevej 8,
Refsvindinge,
5800 Nyborg.

Hr. gårdejer
Frede Pedersen,
»Birkegaard«,
St. Torøje,
4640 Fakse.

Hr. gårdejer
Poul Hansen,
»Ebsholm«,
Kalby,
4684 Holme Olstrup.

Hr. proprietær
Hans Jørgen Rasmussen,
»Skovsgård«,
Klintevej 15,
4780 Stege.

Hr. gårdejer
Erik Nielsen,
»Østergaard«,
Odensevej 84 E,
Kragelund,
5862 Herrested.

Hr. gårdejer
Poul Pedersen,
»Højgaard«,
Brangstrup,
5580 Nr. Åby.

Hr. gårdejer
Niels Chr. Jørgensen,
»Dalbygaard«,
Lille Dalbyvej 4,
Lille Dalby,
8722 Hedensted.

Hr. gårdejer
Hans Elholm,
Elholmgård,
4970 Rødby.

Hr. gårdejer
Niels Jensen,
»Mellemgård«,
Kirkebakken 2,
Kobberup,
7850 Stoholm.

Til ledelse og udvalg — til medarbejdere — samt sidst, men ikke mindst til en trofast læseskare bringer jeg en hjertelig tak for bistand og opmuntring. Alle gode ønsker for julen og det ny år.

Hans Hviid,
redaktør.

Drude Nielsen

Petter og Fruen

Fortælling om tidens og livets gang for to mennesker, der over mere end tredive år var knyttet til hinanden som Frue/husholderske.

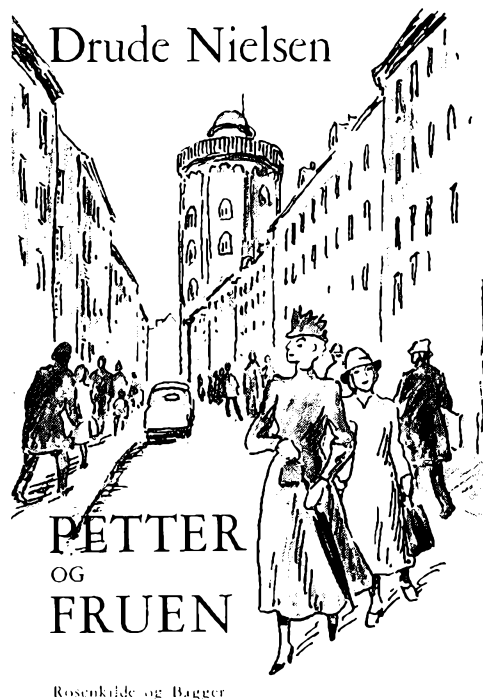
Vestkysten skrev: Forfatteren har formået på et sprog fuldt af stilfærdig lune og med en iagttagelsesevne beriget af velfunderet forståelse at tegne et godt og uden tvivl vellignende portræt af disse to kvinder.

Erhardt Larsen i Jyllands-Posten: Det er den rolige hverdag, som er så bedårende skildret.

Hans Hviid i Slægtsgaarden: Læseværdig og egnet til julegavebordet.

105 s., kr. 60,15

ROSENKILDE OG BAGGER

Rosenkilde og Bagger

Skaf foreningen nye medlemmer

Undertegnede foreslår, at følgende får tilsendt materiale om Dansk Slægtsgaardsforening og opfordres til at indmelde sig i foreningen:

Titel

Titel

Navn

Navn

Postadresse

Postadresse

den

19

Underskrift

Ønsker man ikke at klippe i bladet, kan forslag indsendes på alm. postkort.

Landbrugslån til ethvert formål.

Har De brug for lån til tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte eller andet, kan De roligt henvende Dem til Forenede Kreditforeninger. Vi yder

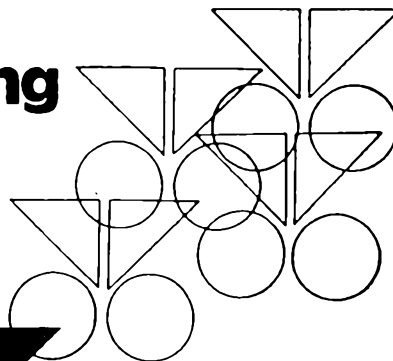
lån overalt på øerne på op til 50% af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Lad en af vore landbrugs-kyndige folk kigge på Deres ejendom, så får De den rigtige belåning - hurtigt, smidigt og effektivt.

FORENEDE KREDITFORENINGER

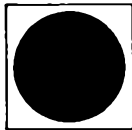
Otto Monsteds Plads 11 · Postbox 333 1503 København V · Tlf. (01) 15 34 34
Mageløs 2 · Postbox 343 5100 Odense · Tlf. (09) 11 77 77

**Jyllands
Kreditforening
er
specialister i
Jylland...**

JYLLANDS KREDITFORENING

6100 HADERSLEV: Åstrupvej 13. Tlf. (04) 52 70 00
6950 RINGKØBING: Herningvej 3. Tlf. (07) : 01 11
8800 VIBORG: Sct. Mathiasgade 1-3. Tlf. (06) 62 33 33
9100 AALBORG: Boulevarden 43. Tlf. (08) 12 38 77
8260 ÅRHUS-VIBY J: Borgvold 16. Tlf. (06) 14 88 00

**SPAREKASSEN
SYDJYLLAND**

Vi skaffer penge til gårde.

København: Jarmers Plads 2.
1590 København V Tlf. (01) 12 53 00

Århus: Åboulevarden 69,
8100 Århus C Tlf. (06) 12 53 00

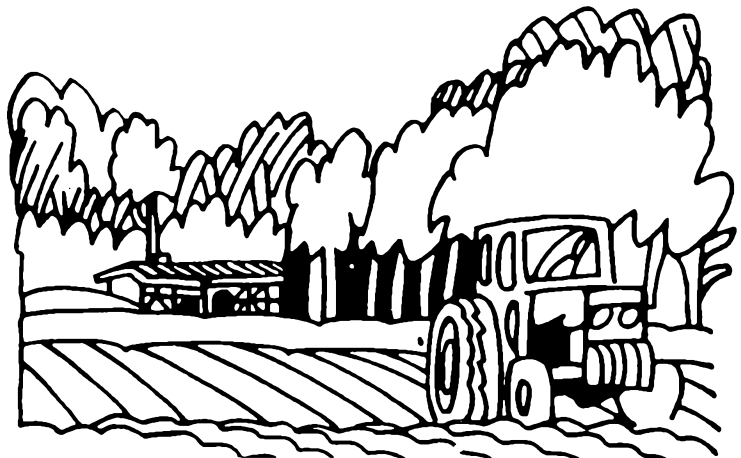
Herning: Viborgvej 1,
7400 Herning. Tlf. (07) 12 53 00

Afd.kontor i Aalborg: Algade 38.
9100 Aalborg. Tlf. (08) 12 53 00

Afd.kontor i Odense: Jernbanegade 16.
5000 Odense. Tlf. (09) 12 53 00

Kreditforeningen Danmark

**Et A-rentebevis fra Andelsbanken
giver stigende rente år for år
- uden at Deres penge er bundet.**

 ANDELSBANKEN